

GIẢI PHÁP ĐÀO TẠO MỸ THUẬT ỨNG DỤNG KẾT NỐI VỚI DOANH NGHIỆP VÀ XÃ HỘI TRONG KỶ NGUYÊN CÔNG NGHỆ SỐ

PGS.TS. Trần Thị Biển*
Email: tranthibienr@gmail.com

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 03/07/2023

Ngày phản biện đánh giá: 15/01/2024

Ngày bài báo được duyệt đăng: 29/01/2024

DOI:

Tóm tắt: Nâng cao chất lượng đào tạo cho lĩnh vực mỹ thuật ứng dụng ở Việt Nam hiện nay đang được xã hội đặc biệt quan tâm. Hiện nay các cơ sở đào tạo chuyên ngành về thiết kế thời trang, thiết kế đồ họa, thiết kế nội thất, hoành tráng, tạo dáng, điêu khắc, kiến trúc... tập trung tại các khu vực Hà Nội, Huế, Đà Nẵng, Tp. Hồ Chí Minh. Các trường, trung tâm đào tạo này đã và đang nỗ lực quan tâm đến chiến lược đào tạo nguồn nhân lực có chuyên môn về mỹ thuật ứng dụng đạt chất lượng cao phù hợp với nền kinh tế tri thức. Với mong muốn đổi mới và nâng cao trình độ đại học và sau đại học đáp ứng nhu cầu nguồn nhân lực góp phần phát triển kinh tế xã hội. Nội dung tham luận đề xuất một số giải pháp phát triển đào tạo theo hướng mở, toàn diện sử dụng phù hợp nguồn nhân lực cho các doanh nghiệp và xã hội hiện nay.

Từ khóa: Đào tạo mỹ thuật ứng dụng, giải pháp, kết nối với doanh nghiệp, kỷ nguyên công nghệ số.

I. Đặt vấn đề

Hiện nay các cơ sở đào tạo mỹ thuật ứng dụng đang đứng trước những thách thức khi nhìn tương quan với các nước và thế giới về chương trình đào tạo. Bởi vì muốn thúc đẩy sự phát triển trong công tác đào tạo còn cần đến cập nhật phương pháp dạy học mới, sự đột phá, sự hấp dẫn với người học tạo diễn đàn gắn kết với thực tế về chuyên môn. Mặt khác, sự phát triển và tiến bộ của khoa học công nghệ đã dễ dàng trở thành phương tiện thuận lợi phục vụ việc học tập, nghiên cứu và sáng tác mỹ thuật ứng dụng.

II. Cơ sở lý thuyết

Tếp cận từ thuyết *Tiếp biến văn hoá* để thấy quá trình biến đổi của văn hoá Việt Nam khi tiếp xúc với văn hoá phương Tây, cụ thể là mô hình đào tạo mỹ thuật ứng dụng từ các nước trên thế giới. Mặt khác khi sử dụng thuyết tiếp biến văn hóa “acculturation” còn có nghĩa là: làm cho các nền văn hóa trở nên gần gũi với nhau, các ngành nghề trong lĩnh vực thiết kế cũng nhờ vậy mà sớm lan tỏa tới các nước châu Á, trong đó có Việt Nam. Kết nối doanh nghiệp và xã hội trong kỷ nguyên số còn là mục tiêu của quá trình đào tạo đội ngũ sáng tác thiết kế. Đây cũng được xem như các mối quan hệ hữu cơ xã hội, thị trường, thị hiếu, công nghệ kỹ thuật, khách hàng, nhà tiêu dùng...

* Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội

III. Phương pháp nghiên cứu

3.1. Phương pháp phỏng vấn

Phỏng vấn các đại diện công ty sử dụng lao động là các nhà thiết kế. Đồng thời phỏng vấn sinh viên, giảng viên giảng dạy và theo học chương trình thiết kế mỹ thuật ứng dụng, để hiểu lý do, nhu cầu của họ trong việc sử dụng nhân lực, khả năng sử dụng nhân lực.

3.2. Phương pháp so sánh

Chỉ ra được những nét chung, riêng trong chương trình và quá trình đào tạo lĩnh vực thiết kế mỹ thuật đáp ứng với doanh nghiệp và nhu cầu sử dụng lao động.

IV. Kết quả và thảo luận về giải pháp nâng cao chất lượng chương trình đào tạo và kết nối lực lượng sáng tác mỹ thuật ứng dụng với doanh nghiệp và chính sách xã hội

4.1. Giải pháp về nâng cao chất lượng từ chương trình đào tạo cho lĩnh vực mỹ thuật ứng dụng

Để cập nhật tốt hơn nữa trong công tác đào tạo cần đến những kế hoạch, chiến lược khi xây dựng và thực hiện chương trình, đó có thể là những giải pháp:

Các cơ sở đào tạo cần tham khảo chương trình và phương pháp đào tạo ngành thiết kế mỹ thuật ứng dụng ở một số nước tiên tiến trên thế giới và khu vực để xây dựng mô hình dạy học và học theo xu hướng hội nhập quốc tế. Điều này còn có thể cần được duy trì ở trình độ đại học và sau đại học, giúp người học thích ứng với môi trường làm việc và học tập trong và ngoài nước.

Tại các điểm trường đào tạo lĩnh vực thiết kế mỹ thuật ứng dụng cần tập trung và thống nhất thời lượng đào tạo cho phù hợp với chất lượng các môn học/học phần. Có thể thống nhất đào tạo hệ Đại học là 4 – 4,5 năm; thạc sỹ có thể 1,5 đến 2 năm giúp người học yên tâm trong quá trình theo học và thu nạp kiến thức chuyên ngành. Có thể tăng cường những kiến thức kết nối từ mỹ thuật truyền thống, mỹ thuật đương đại trong bài học, trong sáng tác thiết kế và trong các đồ án tốt nghiệp. Bên cạnh đó còn cần bổ sung kiến thức cho trình độ đại học và sau đại học về lý luận, phương pháp nghiên cứu khoa học một cách tích cực hơn nữa. Tăng cường những kết nối kiến thức về Lý luận và Lịch sử mỹ thuật hay Lịch sử mỹ thuật ứng dụng vào mỗi sản phẩm thiết kế thời trang, thiết kế nội thất, thiết kế đồ họa, điêu khắc... việc vận dụng chương trình, kế hoạch đào tạo ở các cơ sở có mã mỹ thuật ứng dụng còn cần áp dụng một cách triệt để những ưu điểm của khoa học kỹ thuật. Kết nối tích cực với yếu tố bản sắc, truyền thống dân tộc, cần được đặt trong kế hoạch đào tạo, định hướng từ khi bắt đầu chương trình đến khi tốt nghiệp.

Chương trình đào tạo mỹ thuật ứng dụng đã và đang được triển khai tập trung ở một số Viện, trường Đại học đào tạo ngành mỹ thuật và mỹ thuật ứng dụng tại Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh. Về cơ bản bên cạnh khối kiến thức chuyên ngành là điểm mạnh của mỗi trường, khối kiến thức cơ sở ngành đang được điều chỉnh, bổ sung tùy theo yêu cầu của mỗi trường cung cấp kiến thức phục vụ chuyên ngành và kiến thức mở rộng. Cần sự thống nhất về chương trình đào tạo, từ các học phần trong khối kiến thức cơ sở ngành của chương trình đào tạo sẽ cung cấp kiến thức cho người học những kỹ năng như đã nêu trên.

Việc cập nhật, bổ sung, thay đổi chương trình còn có cơ hội để có thể tích hợp liên môn, tạo ra những giải pháp đảm bảo được số tín chỉ theo yêu cầu của Bộ Giáo dục và Đào tạo, đồng thời nâng cao được kiến thức, kỹ năng nghiên cứu, sáng tác cần thiết cho người học các chuyên ngành mỹ thuật ứng dụng. Tích hợp liên môn trong đào tạo mỹ thuật ứng dụng

còn được hiểu là việc tổ chức huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau để giải quyết được các yêu cầu trong chương trình đào tạo.

Xây dựng và cập nhật nội dung chương trình cũng cần được lựa chọn, thẩm định, tham khảo, hoặc biên soạn cho phù hợp với thời lượng phù hợp với tiêu chí đề ra. Việc cập nhật vận dụng công nghệ thông tin và kỹ thuật tiên tiến trên thế giới rất cần thiết khi đưa vào chương trình đào tạo mỹ thuật ứng dụng ở Việt Nam hiện nay.

Có như vậy, người học sẽ có nền tảng kiến thức sau khi nhận bằng ở mỗi cấp học họ sẽ học có thể tự tin học tiếp chương trình đào tạo cao hơn hoặc tự tin để chịu trách nhiệm trước công việc đảm trách.

4.2. Giải pháp về kết nối lực lượng sáng tác mỹ thuật ứng dụng với doanh nghiệp và chính sách xã hội

Hiện nay, các cơ sở đào tạo chuyên ngành mỹ thuật ứng dụng đang được triển khai đào tạo nhân lực mỹ thuật ứng dụng ở trình độ đại học và sau đại học chủ yếu ở các thành phố lớn như Hà Nội, Tp. Hồ Chí Minh. Nhằm đáp ứng nhu cầu xã hội và chiến lược phát triển đất nước:

Ngày 06/8/2008, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X đã ban hành Nghị quyết số 27-NQ/TW về “Xây dựng đội ngũ trí thức trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước”[†]. Nội dung nghị quyết đã chỉ rõ những vấn đề liên quan đến chủ trương chính sách và đầu tư cho đội ngũ trí thức, lực lượng sáng tác phù hợp với yêu cầu, nhiệm vụ trong quá trình xây dựng và phát triển đất nước trong giai đoạn mới.

Lực lượng sáng tác mỹ thuật ứng dụng bao gồm: thiết kế đồ họa, thiết kế thời trang, thiết kế nội thất, tạo dáng công nghiệp, điêu khắc, hoành tráng... phần lớn được đào tạo ở các trình độ từ thấp đến cao (cao đẳng, đại học và sau đại học) đã cung cấp cho các doanh nghiệp và xã hội nhiều sản phẩm có giá trị sử dụng và định hướng thẩm mỹ. Ngày nay đời sống vật chất càng phát triển, thay đổi tiến bộ thì càng cần đến những tài năng trong lĩnh vực này. Bởi vì thiết kế mỹ thuật ứng dụng hình thành, phát triển, sáng tạo ra các sản phẩm nhằm ứng dụng, phục vụ nhu cầu của đời sống xã hội đương thời. Việt Nam tiến tới Hội nhập quốc tế trong hiện tại và tương lai luôn cần được áp dụng, nhận diện vai trò của các doanh nghiệp, công ty nơi thu nhận các sinh viên, học viên là lực lượng sáng tác ngành thiết kế mỹ thuật. Chất lượng và tài năng, tay nghề thường được đánh giá sau khi họ được đào tạo tại các cơ sở có uy tín và chương trình hiện đại. Sản phẩm thiết kế mỹ thuật ứng dụng ở các loại hình đều được các doanh nghiệp tuyển chọn, cũng như việc tiếp nhận các họa sĩ thiết kế: “Như người bạn đường của công nghiệp, giúp tạo cho sản phẩm một vẻ đẹp giống như một tác phẩm nghệ thuật được cảm nhận khi nhìn, khi sử dụng. Design cải thiện cấu trúc hình dáng một sản phẩm để có được sự hoà hợp bên trong với vẻ ngoài”[‡]. Cần tăng cường, xây dựng thẩm mỹ cho sản phẩm thiết kế. Các doanh nghiệp cũng nên khai thác thị trường tuyển chọn những họa sĩ thiết kế phù hợp với đặc thù môi trường kinh doanh, kết nối phù hợp giữa đào tạo và nhu cầu tuyển dụng.

[†] Nguyễn Ngọc Dũng (2002), *Design vì cuộc sống*, Tham luận Hội thảo Mỹ thuật ứng dụng toàn quốc lần 2.

[‡] Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X đã ban hành, Nghị quyết số 27-NQ/TW về “Xây dựng đội ngũ trí thức trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Chính vì vậy mà các doanh nghiệp cũng cần đưa ra một số tiêu chí như những giải pháp sử dụng người lao động có khả năng sáng tạo các sản phẩm có chất lượng sử dụng và đảm bảo thị hiếu thẩm mỹ đáp ứng yêu cầu xã hội. Hiện nay, nhờ có sự tiện ích của công nghệ thông tin, internet giúp cho nhà thiết kế kết nối kịp thời với thế giới để sáng tác những mẫu mã phù hợp, cập nhật đem lại sự tiện lợi về hiệu quả sử dụng cũng như đảm bảo tính thẩm mỹ. Vì vậy các doanh nghiệp cần đầu tư những ứng dụng công nghệ tiên tiến giúp cho các nhà thiết kế có điều kiện thực hiện tốt những sáng tác mang tính cập nhật những ưu điểm của kỷ nguyên số. Các doanh nghiệp cần đẩy mạnh hoạt động của design kể cả design thủ công và design công nghiệp, kết nối sản xuất với sự vận động của xã hội tạo ra những nhu cầu cần thiết và hướng tới mục đích có ý nghĩa phục vụ hữu ích cho đời sống xã hội con người hiện tại.

Cần kết nối các hoạt động đào tạo mỹ thuật ứng dụng với hoạt động sản xuất, xã hội với các thành phần tạo nên xã hội. Sự kết nối hoạt động của chương trình đào tạo mỹ thuật ứng dụng tại các cơ sở có tác động tích cực vào quá trình lao động sản xuất, sáng tạo sản phẩm. Lực lượng, đội ngũ nhà thiết kế được theo học thiết kế mỹ thuật ứng dụng là lực lượng nòng cốt có cơ hội ứng dụng các kiến thức khoa học, công nghệ kỹ thuật liên ngành, bồi đắp kinh nghiệm để có thể phát huy khả năng, năng lực sáng tạo phục vụ tích cực cho nhu cầu của doanh nghiệp cũng như nhu cầu xã hội. Kết nối thị trường làm việc, đảm bảo nuôi dưỡng và phát triển những tài năng sau khi ra trường. Bởi vì: “Nguồn nhân lực là tất cả những kiến thức, kỹ năng, kinh nghiệm, năng lực và tính sáng tạo của con người có quan hệ tới sự phát triển của mỗi cá nhân và của đất nước”[§].

Các doanh nghiệp cũng cần chủ động tiếp nhận và vận dụng, tuyển chọn những nhà thiết kế đủ tài, tâm, tầm vào lĩnh vực sáng tạo sản phẩm. Lực lượng đội ngũ thiết kế cần được tạo điều kiện để áp dụng kịp thời, triệt để những yếu tố khoa học kỹ thuật nghệ thuật tiên tiến kết hợp. Biết linh hoạt, kết hợp khoa học công nghệ với nghệ thuật truyền thống và hiện đại vào sáng tác và thiết kế để bản sắc văn hóa truyền thống luôn giữ được vị trí của mình trong đời sống xã hội. Các doanh nghiệp cần tạo điều kiện để các nhà thiết kế có cơ hội tham gia các hoạt động đào tạo mỹ thuật ứng dụng nâng cao trình độ, hòa nhập với môi trường xã hội. Tôn vinh và đề cao vẻ đẹp mang màu sắc văn hoá dân tộc trên sản phẩm, tác phẩm thiết kế.

Nhà nước cần tăng cường chính sách đầu tư thuận lợi, khuyến khích, tăng cường, thuận lợi cho mỗi họa sĩ sáng tác có cơ hội học tập và làm việc hình thành kỹ năng, phát triển năng lực thẩm mỹ cùng tư duy nghệ thuật phát huy giá trị nghệ thuật truyền thống. Cần đảm bảo chất lượng đầu ra hướng tới quá trình tiếp cận giao thoa với các cơ quan tổ chức, công ty, doanh nghiệp trong và ngoài nước. Sử dụng triệt để thế mạnh của công tác marketing truyền thông và công nghệ thông tin dưới nhiều hình thức quảng bá trên các phương tiện thông tin đại chúng. Tạo cơ sở vật chất và môi trường tốt ngay từ công tác tuyển sinh nhằm gây ấn tượng mạnh, tạo điểm nhấn đặc thù cho mỗi chuyên ngành. Từ đó kết nối tích cực với các doanh nghiệp sớm hình thành mạng lưới liên kết thúc đẩy sự phát triển của các ngành thiết kế phù hợp với nhu cầu của xã hội, hướng tới quốc tế.

[§] Nguyễn Xuân Nghị (2016), *Những đóng góp của trường Đại học Mỹ thuật Công nghiệp trong sự nghiệp đào tạo họa sĩ mỹ thuật ứng dụng – nguồn nhân lực có chất lượng cho xã hội ở Việt Nam*, Tạp chí khoa học và đào tạo, trường Đại học Công nghệ Sài Gòn.

Để đảm bảo được sự tôn trọng quyền tác giả trong thời kỳ kỷ nguyên số có nhiều mặt trái về việc đạo, nhái sản phẩm thì các cơ sở doanh nghiệp cần tôn trọng quy định luật pháp như: Cần phổ biến luật sở hữu trí tuệ trong sáng tác cũng như đào tạo mỹ thuật ứng dụng để mỗi cá nhân nhà thiết kế, họa sĩ mỹ thuật ứng dụng nắm vững và thực hiện. Đó cũng là những quy định cần được tôn trọng, cần lan tỏa, giáo dục nhân cách bản thân trước khi khẳng định tài năng nghệ thuật. Giá trị nghệ thuật, tài năng nghệ thuật, nhân cách con người họa sĩ thiết kế cần được đánh giá, nhận định song hành cùng đạo đức và tài năng. Mỗi doanh nghiệp cần áp dụng nghiêm túc Luật sở hữu trí tuệ, bản quyền tác giả nhằm đảm bảo tính minh bạch của thị trường mỹ thuật. Đó cũng là cơ sở để khẳng định vai trò tác giả cũng như bản quyền khi tham gia, xuất hiện các sản phẩm lưu hành trong nước và tham gia thị trường quốc tế.

V. Kết luận

Trước yêu cầu đổi mới giáo dục và hội nhập quốc tế đã tạo điều kiện để kết nối phù hợp giữa nhà trường và doanh nghiệp, giữa sản phẩm doanh nghiệp với thị trường trong nước và quốc tế. Đó cũng là điều kiện, trách nhiệm để mỗi cơ sở đào tạo lĩnh vực mỹ thuật ứng dụng điều chỉnh, nâng cao kiến thức chuyên ngành cho người học nhằm tạo ra những sản phẩm phục vụ cho xã hội hiện tại. Để kết nối hài hòa và có ích giữa doanh nghiệp và đội ngũ thiết kế còn cần đến mô hình đào tạo từ các trung tâm, cơ sở uy tín. Cần được điều chỉnh và bổ sung như: vấn đề cần phát triển trình độ chuyên môn cho đội ngũ trí thức, giảng viên thiết kế kỹ thuật ứng dụng. Đáp ứng xu hướng hội nhập luôn đòi hỏi sự cập nhật tiến bộ về trình độ và khả năng áp dụng truyền thống, kỹ thuật ứng dụng từ thiết chế và mô hình đào tạo. Nguồn nhân lực quan trọng chủ yếu được đón nhận từ những cơ sở có uy tín để đảm bảo chất lượng khi thực hiện công tác đào tạo trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Hy vọng từ những đề xuất giải pháp nêu trên, các cơ sở đào tạo mỹ thuật ứng dụng sẽ kiên toàn hơn trong chất lượng đào tạo và sự gắn kết với các doanh nghiệp trong nước và quốc tế. Đáp ứng xu hướng tất yếu về mô hình đào tạo phát triển mỹ thuật ứng dụng công nghệ số tại Việt Nam có lưu giữ dấu ấn truyền thống dân tộc./.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Võ Thị Ngọc Anh, *Giáo dục nghệ thuật và nghệ thuật ứng dụng trong thời kỳ hội nhập và phát triển hiện nay*, Kỷ yếu hội thảo khoa học toàn quốc, Huế, (2022).
- [2]. Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X đã ban hành, Nghị quyết số 27-NQ/TW về “Xây dựng đội ngũ trí thức trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước”.
- [3]. Nguyễn Thị Lan Hương (2023), *Nâng cao chất lượng đào tạo thạc sĩ các ngành mỹ thuật ứng dụng*, Kỷ yếu hội thảo, Hội nghị khoa học khoa sau Đại học, trường Đại học Mỹ thuật Công nghiệp.
- [4]. Nguyễn Ngọc Dũng (2002), *Design vì cuộc sống*, Tham luận Hội thảo Mỹ thuật ứng dụng toàn quốc lần 2.
- [5]. Nguyễn Xuân Nghị (2016), *Những đóng góp của trường Đại học Mỹ thuật Công nghiệp trong sự nghiệp đào tạo họa sĩ mỹ thuật ứng dụng – nguồn nhân lực có chất lượng cho xã hội ở Việt Nam*, Tạp chí khoa học và đào tạo, trường Đại học Công nghệ Sài Gòn.

**APPLIED ART TRAINING SOLUTIONS CONNECT
WITH BUSINESS AND SOCIETY IN DIGITAL
TECHNOLOGY ERA**

Tran Thi Bien **

Abstract: *Improving the quality of training for the field of applied arts in Vietnam is currently receiving special attention from society. Currently, specialized training facilities in fashion design, graphic design, interior design, monumentality, styling, sculpture, architecture... are concentrated in Hanoi, Hue, and Da Nang areas, City. Ho Chi Minh. These schools and training centers have been making efforts to pay attention to the strategy of training human resources with high quality expertise in applied arts suitable for the knowledge economy. With the desire to innovate and improve undergraduate and postgraduate qualifications to meet human resource needs, contributing to socio-economic development. The content of the presentation proposes a number of solutions to develop training in an open, comprehensive manner that appropriately uses human resources for businesses and society today.*

Keywords: *Applied arts training, solutions, connecting with businesses, digital technology era.*

** Hanoi Achitectural University